

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7.

Rokopisi se naj pošljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

Posamezna številka stane 50 kron.

Posamezna številka stane 50 kron.

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtno: K 400.—

Za Jugoslavijo

celoletno: 40 Din.

polletno: 20 „

četrtno: 10 „

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Leto II.

Dunaj, 20. septembra 1922.

Št. 36—38.

Svoboda, enakost, bratstvo!

Duševni voditelji velike francoske revolucije so iznašli tri besede, s katerimi so potegnili ljudske množice za seboj in ki jih ima še danes tretja francoska republika kot državno geslo: liberté, égalité, fraternité: svoboda, enakost, bratstvo!

Tudi naša avstrijska, ali bolje rečeno koroška republika, v kateri slavno vladajo „Heimatdienst“ in druge podobne „Orgesch“-družbe, ne more zadosti prehlitati, kako da tudi mi po plebiscitu smemo te sadove revolucije uživati, tudi mi koroški Slovenci. Saj je še pred par meseci naš najvišji deželni šef povdarjal, da hoče gledati na to, da bomo tudi mi enakopravni državljani. Skoro bi mu verjeli, da ima dobro voljo, a težko da ima moč, to izvesti.

Liberté — svoboda! Tako opevajo od pesnikov, dobrih in slabih, svoboda, neštokrat izgovorjena od političnih poštenjakov in goljufov, posebno koroških, kako hrepenimo mi koroški Slovenci po tebi že 100° let, odkar nas je tujec osleparil pod krinko krščanstva! Kako slovesno so zatrjevali koroški deželni očetje, da hočejo nam to svobodo dati, ko so v tisti teatralični seji dne 28. septembra 1920 v Št. Vidu pretakali toliko solz ginjenosti in skrbi — za svoje mastne službe, da je sedaj že dve leti suša!

Svoboda, kaj si? Rekli bi lahko: svoboda je neodvisnost posameznika od neupravičene nadvlade mogotca — bodisi da je eden ali cela družba — v osebni in lastniškem oziru. S to neodvisnostjo mora biti združena upravičenost posluževati se državljskih pravic. Najvišja pravica je pravica osebnosti. Kako stojimo v tem oziru? Koroški Slovenec je danes osebno tako odvisen kakor je bil svojčas kmet od grajščaka. Ta grajščak je danes „Heimatdienst“. On spremlja koroškega Slovenca skozi celo življenje, od zibel-

ke do groba, on hoče odločevati, kdo ga bo krstil in kdo pokopal! Ne mislite, da se šalimo! Imamo v rokah n. pr. dopis od fletnega koroškega društva „Petitionsausschuss zur Vertreibung der slovenischen Hetzpriester“, kot katerega načelnik je podpisan neki Valentin Schwarzl, menda — notar nekje na slovenskem Koroškem. To ljubeznivo društvo si je postavilo nalogo, posredovati, da se izženejo še ostali slovenski duhovniki — „hujskači“ in se nastavijo ljudje njihovega mišljenja. O svoboda zlata, ki se hoče še pri krstu in pogrebu vmešavati! Ta privilegirana družba „Heimatdiensta“ te spremlja tudi na vseh drugih tvojih potih. Na vsaki večji železniški postaji ima svoje privržence, ki takoj telefonično naznanijo, kam da se pelješ! Tako je n. pr. pisca teh vrst spremljal eden teh vohurov skozi 3 ure po celem Celovcu; še le ko se mu je dosti jasno pokazalo, da se ve, kdo da je, je izginil. Od koga so ti ljudje pač plačani? Ali, če si z velikim trudom in primernimi opazki dobil dovoljenje za pot v Jugoslavijo, te nevidno spremlja „Heimatdienst“ od centralnega urada do meje in še čez, povsod so sezname, kjer si od nevidne roke zapisan in kamor najprej pogleda službujoči uradnik, predno te odpravi. Srečni, svobodni koroški Slovenec! In tudi doma si svoboden kakor vrabec na strehi: ali si poslanec, kmet, duhovnik, delavec, žena ali dekle, vsakdo te je smel in te sme nekaznovano zmerjati, pretepati, pobijati. Zato vlada tudi sedaj, ko se pravi, da nas vzamejo Italijani, v teh krogih veliko veselje, ker bi potem še laški fašisti prišli pomagat nas pretepati in požigati naše domove. Zato moramo reči, kar se tiče osebne svobode, da je bil Metternichov „Polizeistaat“ idealna država svobode v primeru z našo koroško republiko.

Iz osebne svobode izvira upravičenost, posluževati se državljskih, meščanskih pravic ali: svoboda rodi enakost. Egalité, ali

enakost pred postavo. „Pred postavo so vsi enaki“, to načelo stoji na papirju tudi pri nas. Tako določa tudi najvišja avstrijska postava, namreč senžermenska mirovna pogodba v členu 66: „Vsi avstrijski državljani brez razlike plemena, narodnosti ali vere so pred postavo enaki in uživajo iste meščanske in politične pravice“.

Torej smo pred postavo vsi enaki! Zato pa tudi koroška vlada („Heimatdienst“) ne sprejme okoli 30 domačih slovenskih učiteljev v službo, ker smo pred koroško-avstrijsko postavo vsi — enaki! Zato nam koroška vlada noče dati slovenskih šol, še privatnih ne, akoravno bi jih vzdržali sami, ker smo pred koroško-avstrijsko postavo vsi — enaki! Zato n. pr. koroški Slovenec dr. Schaubach, ki je študiral na avstrijskih šolah, ne sme biti na Koroškem advokat, izvrstnemu zdravniku — domačinu dr. Petku se v enomer grozi, da ga vržejo vun in mu vse pobijejo, zato se ne nastavi domačinov sodnikov in drugih uradnikov, ker smo pred koroško-avstrijsko postavo vsi — enaki! Zato se n. pr. zgodi, da je nekje propadla pri nameravani uporabi vodne sile za elektriko cela zadruška domačinov protien ženski, ki je „heimattreu“, da je še pravičen uradnik majal z glavo, ker smo pač pred koroško-avstrijsko upravo vsi — enaki! Zato se je zgodilo, da se je nekje skoro cela občina zavzela za to, da bi se lokalna pošta, ki je bila po vplivu „Heimatdiensta“ prenešana v zadnji konec občine v „heimattreu“ hišo na tako neroden način, da so celo že oblasti uvidele potrebo izpremembe, zgodilo se je, da je še vse pri starem, ker smo pač pred koroško-avstrijsko postavo vsi — enaki! Zato so dobivali ljudje, ki so organizirani v „Bauernbundu“ in v podobnih organizacijah „Heimatdiensta“, od državnega javnega blaga, kar je še od vojske ostalo, od takozvanih „Bergegüter“ (a bili so zavrženi narodni Slovenci), ker smo pač pred koroško-avstrijsko

PODLISTEK

Rutarjov Jur.

Če ima človek tako smolo, kakor sem jo imel zadnjič jaz, je pa vredna, da jo izvejo koroški moji bratje.

Zadnje čase sem prišel v slab glas. „Koroška domovina“ me štenka, v naši fari me imajo za trapa, doma mi pa pravijo trentl. Pa ali mislite, da je meni zategadeli kaj težko pri srcu? Še malo nak! Že stari ljudje so rekli: norci in otroci resnico govore. Zato tudi jaz vselej kar naravnost vsakemu v obraz resnico povem in se ne lažem tako na tovrsto, kakor se n. pr. naš avstrijski denar. Le poslušajte, kaj se mi je zadnjič zgodilo, ker sem avstrijskim fecnam, katerim pravimo: naš denar, preveč verjel.

Na dan sv. Jakoba sem držal nediv, nič nisem delal, pa tudi v gostilno nisem maral iti. Slučajno pogledam v svojo denarnico in vidim, da imam še en tisočak. Ponosen na to ga začnem bolj natanko ogledovati. Lepa punca je namalana gor, malo postrani sicer gleda, a zato se mi še bolj dopade, saj je vsakemu fantu zlo po volji, če ga dečva tako postrani ljubeznivo pogleda. Torej dopadla se mi je ta

dečva na tisočaku tako, da sem začel še tudi brati, kaj ima zraven sebe napisano. Nemško znam, zato sem tudi zastopil, kaj berem: Die oesterreichische Bank in Wien zahlt gegen diese Banknote auf Verlangen sofort tausend Kronen in gesetzlichem Metallgelde. To se torej pravi: če prinesem ta tisočak na avstrijsko banko na Dunaj, dobim tam zanj izplačanih v postavnem kovinskem (to je srebrnem) denarju tisoč kron.

Pasja dlaka, koliko let že nisem videl srebrne krone! Srebrna krona je pač še kaj vredna in na Dunaju jih dobim za ta tisočak kar cel tavžent! Norec bi res bil, če bi ne šel ponje! Drugo jutro, na sv. Ane dan, na vse zgodaj jo že maham s tisočakom v žepu na kolodvor, da se popeljem na Dunaj. Ljudi na kolodvoru je bilo že precej. Prav — sem si mislil, če se peljejo tudi ti po srebrne krone, gremo pa lepo skupaj! Pri okencu sem čakal, kdaj pride vrsta na me, in prišla je. „Prosim, Dunaj!“ — rečem precej glasno. Wie? — se je oglasil nekdo znotraj. Dunaj! — sem zaklical še bolj na glas. Pa mož me še ni zastopil in je zopet vprašal: wie? Zdaj sem ga pa spet jaz falano zastopil. „Ne dbie — mu pravim — koj ano, se koj sam peljem, še nisem oženjen.“ Zijal je on v mene, jaz pa v njega.

dokler nama ne pride na pomoč en gospod za menoj in pove onemu, da hočem imeti karto na Wien. A sooo —, no, potem je izmaknil tam nekje en rjav blek in z njim butnil nekam, da je vse zaškrablalo. Mogočno mi ga vrže skozi okence, jaz pa niemu še bolj mogočno tisočak. „Zu wenig!“ Vstrašil sem se; ni mogoče, da bi bilo premalo! — „Zu wenig, verstanden!“ — Dobro, — pravim, — ko tisočak na Dunaju zmenjam za krone, vam pa potem prinesem srebrnih kron, kar je premalo! Možakar je začel precej glasno nekaj rontačiti, ljudje za menoj so nekaj mrmrali. Mož je vzel tisti rjavi papir, jaz pa tisočak. Vse me je gledalo. „Kaj pa me gledate — jim pravim — ali ni pametno peljati se na Dunaj na banko in tam ta papir zmenjati za 1000 srebrnih kron?“ To vam je bil smeh in krohot, na ne vem natanko, ali so se smejali meni ali so zasmehovali avstrijsko banko in njene tisočake. Mene pa je jeza zgrabila; ko bi že imel obe pesti polni srebrnih kron, bi jim jih vrgel v obraz, da bi im dosti glasno začindrale po nosu.

Da si jezo ohladim, stopim v bližnjo restavracijo. Hitro priskaklja natakara in vpraša, kaj si želim. Halb Liter Wein! zakličem. Naj se pa pokadi za danes enkrat vlak

postavo vsi — enaki! Zato se zgodi, da zaveden Slovenec prosi že drugo leto pri vseh oblastih avstrijskih, da bi se mu vrnilo imetje, ki so ga pokradli „Volkswehrovci“, da prosi zaman, ker smo pred koroško-avstrijsko postavo vsi — enaki! Zato se je zgodilo, da je škofijstvo sicer prejelo cele gore pritožb od „Heimatdiensta“ čez slovenske duhovnike, a da je zavrnil koroško dobro motivirano spomenico koroških slovenskih voditeljev, ker smo pač pred koroško-avstrijskim režimom vsi — enaki!

Samo v nekem smo enaki, pri plačevanju davkov, pri oddaji premoženja, ki pride sedaj v obliki „Zwangsanleihe“, akoravno so nam s sladkimi jeziki obljubljali, da par let ne bo treba nič plačati, če pri plebiscitu glasujemo za Avstrijo!

Fraternité — bratstvo! To je naša tretja sijajna pridobitev, to bratstvo je doma pri nas na Koroškem, toliko bratske ljubezni nikjer ne uživajo kakor mi koroški Slovenci po plebiscitu. Samo da je to Kajnova ljubezen do Abelna! Iz same ljubezni so streljali na nas — Limpl in dr. —, iz samega bratstva so razbijali naše shode in prireditve — Škocijan, Grebinj in drugod —, iz samega bratstva so pretepali poslance (Poljanca), može, starčke, žene in dekleta, iz same ljubezni so nam požigali hiše (Kazaze), iz samega spoštovanja do nas še naših mrtvih niso pustil pri pokoju in razbijali njih nagrobne spomenike (v Dobrlivasi od padlega J. Kranjca in drugod). Kaj, tvoja „ljubezen“ — fraternité — še ni izumrla na Koroškem, še živijo tu „bratje“, vredni tvojega imena!

Svoboda, enakost, bratstvo! — tako vas uživamo v naši domovini! Noblesse oblige — ali po našem: Kakor sem, tako tja! Kakor ljubi naša domovina nas, tako jo ljubimo tudi mi, kakor nam pomaga ona, tako ji pomagajmo tudi mi, kar nam ona da, to ji vrnimo tudi mi: noblesse oblige!

Naše zahteve po narodni avtonomiji v mednarodni luči.

V zadnji številki je prinesel „Koroški Slovenec“ članek o Družbi Narodov in o Ligi Družbe Narodov. Ker se je sprožilo vprašanje o naši narodni avtonomiji, bo marsikoga zanimalo, kakšno stališče je zavzel kongres Lige D. N. v Pragi glede vprašanja narodnih manjšin.

Liga D. N. je že na svoji lanski skupščini v Bruslju načela vprašanje o zaščiti narodnih manjšin. Ves tózadevni material se je izročil posebnemu odseku in na podlagi poročil tega narodnovarstvenega odseka je predložil predsednik Lige, Anglež Dickinson, praškemu kongresu resolucijo, sestojočo iz 9 točk, ki so bile sprejete in se predložijo Družbi Narodov v Ženevi.

brez mene na Dunaj! S črnim vinom si skušim splakniti jezo iz želodca in če ne bo dosti pol litra, ga bom pil tako dolgo, da bo tisočak hin. Vino se mi je res dobro prilagalo. Pil sem ga pomalem, v roko sem pa vzel „Koroško domovino“, ki je zapuščena visela na steni. Berem na prvi strani: samo od Jugoslavije; obrnem jo na drugo stran: zopet od Jugoslavije; na tretji: še zmirom koj od Jugoslavije. Na, to je pa že malo preveč! Če pišeš toliko o Jugoslaviji, imenuj se vsaj „Jugoslovanska domovina“ in ne imej za norca ljudi, ki so olasovali za „Kärnten ungeteilt“. No, malo sem se potolažil, ko na zadnji strani berem par kratkih novic in dva dopisa iz Koroške. V eni minuti sem vse to prebral. Zahlen! sem zavpil. Kelnarca prileti in naredi račun: Ein halb Liter Wein — sechzhundert Kronen! Tristo majnikovih kebrov, že zopet premalo denarja! Kaj pa zdaj? Ure nisem imel, da bi jo zastavil, nož sem imel, pa tudi le koj lesen klepej, hlač tudi nisem mogel sleči, ker še spodnjih nimam spodaj. Kaj sem hotel? Povem, da mi 600 kron manjka in da, kar manjka, že prinesem ko bom mogel na Dunaju zmenjati tisočak za srebrne krone, tistih bo tak ena zadosti. „Jaz se ne morem zanesti na vas — pravi kelnarca — saj vas še poznam ne. Odkod ste pa?“ — „Iz

V teh resolucijah se izražajo sledeča načela, ki si jih naj Družba Narodov osvoji in jih uveljavi:

1. Načela splošnega značaja.

Da se ohrani trajni mir med narodi, se naj vstvari v medsebojnem sporazumu potrebna jamstva, da bodo narodne manjšine enakopravne pred sodiščem in pred upravnimi oblastmi, da ne bo zakonodaja omejevala v nobenem oziru njih državljanskih pravic, da bodo lahko svobodno uporabljale svoj jezik pri pouku, pri izpolnjevanju verskih dolžnosti, v javnem in zasebnem življenju in da se bodo spoštovali njih narodni običaji.

2. Jezik manjšine — uradni jezik.

Kjer so narodne manjšine v večjem številu kompaktno naseljene, naj se prizna njihovem jeziku popolna enakopravnost z državnim jezikom, ker švicarski zgled dokazuje, da načelo več uradnih jezikov ni na kvar uspešnemu vodstvu javnih zadev. Kjer so narodne manjšine raztresene, naj se prizna njihovem jeziku oficilen značaj pri vseh razpravah in uradnih objavah.

3. Materinski jezik — učni jezik.

Kjer je praktično izvedljivo, naj se učeči vseh šol poučujejo v njih materinskem jeziku.

4. Lastni zastopniki pri Družbi Narodov.

Narodnim manjšinam naj se prizna pravica, da prijavijo vse svoje pritožbe potom svojih lastnih zastopnikov naravnost Družbi Narodov, pri kateri se naj ustanovi stalna komisija s pravico, da se na licu mesta prepriča o utemeljenosti pritožb.

5. Obtožba držav pred mednarodnim sodiščem.

One države, ki ne bi izpolnjevale pogodb glede pravic narodnih manjšin, se naj obtožijo pred mednarodnim sodiščem, ki je že konstituirano.

6. Avtonomija narodnih manjšin.

Tam, kjer so narodne manjšine kompaktno naseljene, naj se jim prizna brez pridržkov in omejitev popolna avtonomija, v kolikor je združljiva z javnim državnim redom. Angleško besedilo rabi izraz Selfgovernment local, torej ima v mislih teritorialno avtonomijo v mejah gotovega zemlja, ne morda kako megleno in medlo kulturno ali personalno avtonomijo, o kateri se je v bivši Avstriji mnogo govorilo.

Ta resolucija praške skupščine, ki se izreka za popolno avtonomijo narodnih manjšin za enkrat nas Korošce najbolj zanima.

Naša zahteva po avtonomiji slovenskega Korotana torej ni nekaj nemožnega, ni revolu-

Podlesec, pošta Mokrije“ — ji razložim. „Aaa, sie sind Herr Jur“ — se je oglašil pri drugi mizi en debeluhar. Tako je! — sem mu pritrdil. „Kein Geld?“ je vprašal dalje. „Geld genug, — mu pravim, — samo da na Dunaj ne morem, da bi za ta tisočak tisoč srebrnih dobil, kakor je na njem zapisano. „Jaaa, mein lieber Jur, danes ni več tako! Kar je zapisano, tega ne verjemi! Brez barbarije se danes ne moremo več držati pokonci. — Ampak frajlajn Kellnerin, lahko mu zaupate, soviel mi je Jur znan.“

„Torej — pravi natakarica — plačate prihodnjič celega pol litra, to lažje zapišem kakor sechshundert kron.“ — „Prav, z Bogom!“ — „Mein Kompliment, Herr Jur“ — je odzdravil tisti gospod.

Ali verjamete, dragi moji rojaki, da sem od teh štrapač že lačen postal. Da se tega nesrečnega tisočaka znebim, stopim k peku in kupim zani žemelj. Bilo jih je deset. Salabolt, s kakim veseljem sem jih djal tri naenkrat v usta, parkrat prestopim, pa jih že ni bilo več. Za njimi zdrknejo druge tri se kopat v črno vino; tudi ostale štiri bi še rade šle, pa pot je bila pred menoj še dolga, zato mora biti za enkrat dovolj, naj se še zunaj žalodca malo oddahnejo. In prav je bilo tako, kakor boste zvedeli.

cionarna zahteva, ni veleizdajstvo, ampak povsem resna stvar, ki jo lahko pred svetom zagovarjamo in ki jo lahko utemeljujemo s tem, da v resnici živi že mnogo stoletja v južnem delu Koroške kompaktno naseljeni kmetski narod slovenski, in da se je nemška večina izkazala kot popolnoma nezmožna, razumeti naše narodne težnje in razmere in nam zasigurati najenostavne pravice in pogoje samostojnega narodnega življenja.

Ni ga naroda, ki bi bil v narodnem oziru tako brezpraven in v takem obupnem položaju kakor koroški Slovenci, ki bi mu bile v tej meri vzete vse možnosti do narodnega razvoja in življenja.

Zato pomeni za nas narodna avtonomija edini izhod iz sedanjega položaja, edina pomoč, da se rešimo narodne smrti in si zajamčimo svojo narodno bodočnost.

Raznoterosti.

1. Norci: Časniki poročajo čudno prikazen: po vrsti zapadajo državniki, ki so stali v svetovni vojni v prvih vrstah — blaznosti. List „Matin“ poroča, kako je usoda zadela najprej bivšega ministra Pichona, potem je prišel na vrsto Wilson, za njim je blaznost našel Francoz Deschanel. Zatem je prišel na vrsto lord Northcliffe, ki je v vojski s svojimi časniki vodil Evropo za nos. O priložnosti teh poročil opozarjajo Nemci na vedenje Poinkaréja, ki sveta ne pusti priti do miru in stavi vedno večje zahteve na Nemčijo, kar vso Evropo poriva v brezdelnost in konečno pogubo. Da družba norcev ne oštane nepopolna, opozarjamo na norce v Avstriji. Mi smo imeli norce na čelu vlade med vojsko, ki smo jo raditega izgubili, drugi so tako srečni, da njihovi ministri norijo šele zdaj. Takšen veleum je bil, n. pr. naš Zeidler, ki je hotel sredi največje zunanje nevarnosti uvesti v Avstriji nemški državni jezik in s tem nasititi stradajoče ljudi!

2. Konec: Kar nima življenske moči, mora umreti, hiša, ki se podkoplje, se mora podreti. Ali je naša ljuba Avstrija takšna hiša? Menda le! Nemško časopisje toži, kako se je ljudi polotila misel in želja, naj se že vsemu napravi konec, in ker se Avstrija Nemčiji ne sme priklopiti, naj se pač razdeli! Nemško časopisje samo priznava: „Nimamo oblasti, ki bi mogla podvzeti kaj temeljitega in odločilnega. Na koga naj se naša vlada opira, če se ji upre pocestna drhal ali njeni voditelji? ... In naša prokleta birokracija! Ako bi prišli pod Italijo ali Jugoslavijo, bi nepotrebni uradniki takoj sfrčali in ki ostanejo bi morali res delati 9 ali 10 ur na dan. Ali naj čakamo, da nam tujec izkida gnoj iz Augijevega hleva?“

Hudo je seve! Cesarja smo pognali čez meje, kjer vzel konec!

Namenil sem se namreč v Rož čuše obiskat. Po vlaku se nisem mogel peljati, ker za štiri žemlje bi najbrže ne dobil karte. Moral sem jo mahnit čez Žilpolje na Überbaur. Ko sem že stal na ladji, mi še le pride na misel, da bo brodniku treba tudi plačati, jaz pa suh. E, naj bo, kar hoče, samo da me prepelje, na onem kraju bo že nekako! Mirno izstopim in jo namerim proti Borovljam: „Hej, plačat!“ — „Zakaj?“ — „No, ker sem te prepeljal!“ — „Saj ste se vi tudi vozili!“ — sem djav in jo mahnil naprej, on pa za menoj. Začel sem hiliti, on pa hiteti, potem že dirjati, on pa leteti. Samo na to sem še večkrat počinjal, da dihati ne smem pozabiti in pa za žemlje sem se bal, da bi katero ne zgubil. Pošlatam se — o! strela, ena je že manj. Pogledam nazaj — hvala Bogu, pobral jo je in grede že nazaj. Lej ga trapa, — sem se vdaril na čelo, — saj bi mu žemljo lahko prej dal, pa bi se pobotala brez vsakega pihanja! Od samega veselja, da sem se rešil nesrečnega tisočaka, sem še ostale tri žemlje zamašil v usta.

Tako sem imel namesto tisoč srebrnih kron devet žemljic v želodcu in pol litra vina na dolgu. To imam jaz koroški Avstrijc od tega, ker sem našemu denarju preveč verjel in zaupal!

Nastopili so novi vladarji, a nihče tega novega veličanstva ne poslušaj, marveč vse se smeje, saj je vse le nek teater! Vsakdo dela kar hoče, in nihče ne tega, kar je njegova dolžnost. Nehal je vsaki red. Ker denarja nismo dosti zaslužili, smo ga delali strojem, polagoma pa se ljudem le jasni že v možganih, da tako ne more iti naprej. Kaj naj zdaj? V Nemčijo ne moremo. Pridružiti se sosedom? Kako pa, ko so se tako junaško borili za „nedeljeno Koroško“, katera je menda svetu bolj potrebna, kakor nedeljena Avstrija. Ljudje, vsaj voditelji, so se tako upijali narodnih nemških fraz, da vseh drugih potreb ne umejo in ne vidijo več, tudi ne potrebo kruha. Ljudstvo pa le mora naprej živeti in ti potrebi naj se podredi vse drugo. Ko ne moreš biti sam gospodar, pojdi služiti! In da ne moremo biti sami svoji, se je menda le že jasno izkazalo. Noro vsenemštvo, ki je vsa leta sem delalo nemir ne samo po naših krajih, marveč tudi dalje proti jugu: saj so zaporedoma ustanavljali lutrovske cerkve celo doli do Rima, ko jim že doma nihče več v cerkve ni hodil. To strupeno nemštvo se bo moralo podati, da se mu poreže kremplje in populi zobe, kaj drugega se jim ne bo nikjer zgodilo. Nemci na Češkem so se udali in vedo, da je njihova bodočnost tam. Nemci v Mariboru se tudi smejejo Kernstocku, ki je svojčas skoval pesem: „Lieber ein rauchender Trümmerhaufen, als ein windisch Maribor!“

3. Nemški mučeniški. Nemec zna kričati, če se mu kje stopi na kurje oko! Reveži imajo kar za par sto let naprej narodnih mučnikov za domače potrebe: na Poljskem, v Jugoslaviji, na Češkem in sploh povsod. Bili so ti ljudje vajeni sedeti povsod na prvih prostorih in zajemati prve službe kar radi tega, ker so bili Nemci. Nekaterim pa nove razmere le niso več ugajale in morebiti so imeli še iz drugih razlogov slabo vest da so jo popihali iz Jugoslavije, iz Češke, iz Poljske sem v nemški raj. Zanimivo je, kaj zdaj o teh ljudeh, pišejo nemški listi sami: Priznavajo namreč, da v mnogih slučajih ni bilo nobenega povoda za izselitev, da so bila razna poročila o zatiravanju lažnjiva, izmišljevali so si jih ti ljudje sami, da se morejo bahati kot narodni mučeniški! Posebno nas zanima, kar je pisala nedavno vsenemška „Villicher Zeitung“: „Ljudje, ki so trdili, da so bili izgnani, povečini sploh niso Nemci, marveč Čehi, Poljaki, Rusini; pustolovci so na grd način zlorabili nemško dobrohotnost! In ti ljudje, ki smo jih sprejeli iz usmiljenja, se zdaj vedejo kakor gospodje, kot edini pravi Nemci ter izrivajo domačina Korošca iz službe in stanovanja. Skrajni čas je že, da se domačini zavedo ter postavijo v bran zoper tihotapce!“ Davno jih že poznamo te pristne Nemce, naše narodne odpadnike! Zastrupljali so javno življenje pred vojno že, zdaj nam ne morejo več dosti škoditi, na jih okusijo še Nemci sami.

4. Konec pijančevanja: Velika je beda vsepovsod, draginja vsak dan hujša, vsak dan nove zahteve, kakor da smo najbogatejši narod na svetu! Nobeno premoženje ni toliko, da bi se ne moglo prej ali slej zapraviti in nikomur ne moreš dati toliko plače, da bi ne mogel desetkrat toliko zapiti! Ljudje zapravljajo pri nas zdaj že štiri leta sem da je škandal. Koroška deželna vlada se je vsaj zdaj ojunčila in izdala naredbo, ki bo morebiti pijančevanje omejila. Vlada naročuje, da se morajo od 16. avg. naprej vse gostilne ob 11. uri, vse kavarne ob 12. uri zapreti. Ob ti uri se mora končati tudi vsaka veselica. Kdorkoli daje alkohola že pijanemu človeku, se bo kaznoval. Ob nedeljah in praznikih v soboto popoldan in v ponedeljek zjutraj se ne sme točiti ali prodajati žganja. Postava, ki se je sklenila v državnem zboru, katera pravi, da se ne sme dajati alkohola mladim ljudem, se bo strogo izvajala. Gostilne, ki se ne ravna po tem odloku, se bodo za nekaj časa, ali trajno zaprle.

Odlok je dober, bojimo se le, da se bodo ljudje z njim norčevali, kakor se sploh norčujejo z vsemi postavami, katere se v Avstriji fabricirajo, kakor naš denar, kar z mašino! Če mladina tako zapravlja ne čudimo se, da nikdar ne shaja s plačami. Ko mirno razsipamo milijarde za strupeni alkohol, ne čudimo se, da nam inozemstvo ne mara dajati potrebnega kruha. Daj svoj denar za kruh, ne za šnops!

Od 1. avg. naprej velja postava, ki prepoveduje dajati mladim ljudem, ki še niso 16 let stari, alkohola. Najvažnejše določbe te postave so te: Kdor v gostilni ali v prodajalni, kjer se oddajajo opojne pijače: pivo, vino, mošt, žganje, liker, da mladoletnemu opojne pijače ali ga s tako napaja, se kaznuje z globo od 1—100.000 K, ali zaporom do 14 dni. Kdor da v gostilni, ali prodajalni mladi osebi, katera še ni 16 let, opojno pijačo, se od obrtne oblasti kaznuje s kaznijo 1—50.000 K ali zaporom do enega tedna. Ti kazni zapadeta tudi gostilničar ali trgovec, ki pripustita da nastavljenec izvrši prepovedano dejanje. Le če mlada oseba pride po pijačo zaodraslega človeka, ki jo zavžije izven prodajalne ali točilnice, se sme pijača izročiti tudi mladim ljudem, ki so prišli po njo v gostilno ali štacuno.

V vsako slovensko hišo „Koroškega Slovenca“!

POLITIČNI PREGLED

Avstrija.

Na Avstrijo zro z vseh prestolic Evrope, kakor na kakega bolnika, ki se nahaja v zadnjih zdihljajih in čigar konec se pričakuje, z druge strani pa pričakujejo konec Avstrije, da si potem razdele njeno dedščino. — Naša vlada je apelirala na Zvezo narodov, da dovoli izdatno podporo in reši državo poloma; avstr. Liga zveze narodov pa grozi v negativnem slučaju s spojitvijo z Nemčijo. Medtem, ko obravnava avstr. vprašanje Zveza naročev, pripravlja dr. Seipel vse za izvedbo sklepov Zveze narodov ali postopanje v smislu dogovorov v Pragi, Berlinu in Veroni. Zastopniki bank, trgovcev in industrije so že odšli v Prago v svrhu skupnega gospodarskega delovanja. Tudi trgovska pogodba z Italijo je že sklenjena.

Pretekli teden je poročal dr. Seipel o položaju in izjavil, da pomoč gotovo pride, nevarnost obstoji samo v tem, da se pogajanja utegnejo predolgo vleči in bi Avstrija končala pogajanj ne dočakala več. Za ta slučaj pa so sklenile sosednje države (Češkoslovaška, Jugoslavija in Italija) skupno nastopiti in z Avstrijo skleniti skupno pogodbo, ji nuditi kredit ter nositi in prejemati skupne garancije. Nedotakljivost države se bo varovala in je odvisna od tega, če si bo znala tudi sama pomagati. Schanzer pravi, da je treba dati 15 milij. funtov šterlingov kredita in velesile, kakor tudi države male antante, ki bodo pri rešitvi udeležene, bodo morale izvajati gospodarsko kontrolo, da se prepreči slabo gospodarstvo. Nitti govori drugače: Krediti so pripomočki, ki ne odpomorejo ničemur. Najučinkovitejša odpomoč je, da se združijo v eno samo carinsko ozemlje Italija, Madžarska, Avstrija, Češkoslovaška, Poljska, Rumunija in Jugoslavija. Ustanovila naj bi se široka gospodarska unija, mogočna carinska zveza 120 milijonov ljudi.

Mala antanta.

Začetek mali antanti sta tvorili Jugoslavija in Čehoslovaška, ki sta sklenili zvezo kmalu po vojni. K tej zvezi je nato pristopila tudi Rumunija ter se začela približevati Poljska, ki je nastopila skupno z malo antanto pri mednarodni konferenci v Genovi in bila tudi pri zaključenih pogajanjih zastopana. Mala antanta je postala glavni činitelj za ravnovesje srednje Evrope in gotovo je, da se avstrijsko vprašanje ne bo dalo rešiti brez sodelovanja male antante. Madžarska in Italija imata pred njo velik strah, zato raznašata razne lažnjive vesti, da zbira Jugosl. ob avstr. meji čete, ki zasedejo v slučaju nemirov Koroško in Štajersko ter vzpostavijo med Češkoslovaško in Jugosl. koridor.

Praška konferenca je končana. Po podpisani pogodbi nobena pogodba sklepajočih držav ne more skleniti s kako tujo državo enako pogodbo brez predhodnjega potrdila druge sopogodnice. Vojaška konvencija je v bistvu obrambnega značaja in vsebuje obojestranske obveznosti za slučaj, da je ena ali

druga država od katerekoli druge strani napadena. Važno točko razprav je tvorilo tudi avstrijsko vprašanje. Zdelani so načrti za sanacijo, ki bodo predloženi skupščini društva narodov v Genovi. Ona smatra za neobhodno potrebno, da se stavi Avstrija pod finančno in upravno kontrolo. Tudi Poljska je pristopila kot član z vsemi pravicami in obveznostmi, ki vežejo sedaj ostale člane. Tako so se združile tri bratske slovanske države in manjka samo še Rusija ali tudi ta bo vstala.

Nemčija.

Reparacijska komisija je predlog za moratorij do konca 1. 1922 odklonila. Sprejela pa je predlog, da plača Nemčija vse reparacije v šestmesečnih zakladnih obveznicah v slučaju, da ne more plačati reparacij do konca leta v zlatu. Pogajanja o načinu izvršitve tega sklepa z belgijsko vlado so se razbila. Med delavci in policijo v Berlinu se vršijo zelo pogosto pretepi in praske.

Društvo narodov.

V prvi polovici tega mesca je bila otvorena tretja plenarna skupščina Društva narodov v Ženevi, kateri prisostvuje 44 zastopnikov včlanjenih držav in ki se bavi predvsem z avstrijskim vprašanjem. V predsedstvo je bil izvoljen, kot zastopnik male antante, dr. Nitti. Tja je prispel tudi zvezni kancelar dr. Seipel, ki je stopil takoj v stike z različnimi državniki, da jih zainteresira za avstrijski problem in jih prosi pomoči. Da je to vprašanje velike važnosti, kaže že to, da se peča skupščina cele dneve s tem vprašanjem in da je pozvala dr. Seipla, naj poda poročilo o položaju, ki je vzbudilo veliko zanimanje. Vsi delegati so si edini, da se mora Avstriji nuditi pomoč, ker bi bil polom Avstrije ne samo usledno za sosedne nasledstvene države, temveč tudi za vso Evropo, ali o načinu izvedbe si še niso na jasnem. Zato so sestavili „odbor za pomoč Avstriji“, v katerem so zastopniki Anglije, Francije, Italije in Češkoslovaške, ki ima nalogo, baviti se izključno s tem vprašanjem. Ko se je govorilo o finančni kontroli, je izjavil dr. Seipel, da se ji ne protivi, vendar se ne sme vpeljati prej, predno ne dobi inozemskega kredita in ne sme omejevati politične svobode. Preteklo soboto je ta odbor izračunal, da potrebuje Avstrija za dve leti 520 milijonov zlatih kron (7 bilijonov 800 milijonov pap. kron) in konstatiral, da je veliko preveč državnih uslužbencev, da državni dohodki ne odgovarjajo indeksu ter da brez notranje reforme ni mogoče dati kreditov. Društvo narodov nam hoče pomagati, ali kje naj dobi denar, ko samo nima niti ficka. Začela se bodo zopet pogajanja z različnimi vladami, od kojih je večina že zadnjič v Londonu izjavila, da ne morejo dati nič, ker same nič nimajo. Upajmo, da bodo tudi to uganko razrešili!

Razen avstrijskega se obravnava tudi manjšinsko in razorožitveno vprašanje. Sprejela se je resolucija, naj se procedura reševanja vprašanj narodnih manjšin čim prej konča in da se morajo narodne manjšine obvezati k lojalnemu zadržanju napram narodom ali državam, katerim so dodeljene. Švedski delegat Walter je predlagal, da naj se izvoli posebna komisija pravnikov za sestavo enotnega zakona o narodnostnih manjšinah, ki naj velja za vse narode v Zvezi. Zakon naj bi bil mednarodna konvencija in nekaj dodatek k paktu Zveze narodov. Tudi Lloyd George pride baje v Ženevo.

Grčija.

Grška, ki vodi popolnoma orientalsko politiko mesto balkanske, je začela segati po Carigradu. Zato si v političnem življenju tudi ni pridobila istega vpliva, ki bi ga lahko imela na svojem mestu. Dolgo sta si ležali nasproti grška in turška vojska. Sedaj pa so prešle turške kolone v napad, zavzele Brusno in Smirno, zaplenile preko 700 topov, 950 vozov, 11 aeroplanov, 2000 strojnic in veliko število municije. Grške izgube znašajo 50.000 mož. Ujet je tudi grški poveljnik general Trikupis in skoro cel njegov štab. Njih armada je porazena in se nahaja v divjem begu. Grška vlada se je obrnila na antanto s prošnjo, da bi posredovala pri pogajanjih za premirje ali an-

gorska vlada je stavila zelo trde pogoje, nani-reč izpraznitev Male Azije in Tracije s Carigradom, odstranitev grškega hodovja iz turških voda in povračilo škode. Zbog tega je morala vlada odstopiti, med vojaškimi begunci vlada močno gibanje proti dinastiji in za povratek Venizelosa. Kralj obljublja — ker se tron maje — seveda novo ustavo itd. Grška stoji pred revolucijo. Zanimivo je pri tem, da so podpirali Angleži Grke in Francozi pa Turke, tudi z orožjem; prvemu je poraz Grkov zelo neprijeten, drugi se pa veseli. Ker misli poseči tudi Bulgarija vmes je položaj vseka-kor zelo napet in je vojna nevarnost za vse balkanske države.

MI IN ONI

Koroški pevci v Monakovem. Sredi me-seca avgusta so napravili koroški pevci izlet v Monakovo na Bavarskem. Vršile so se tam običajne slovesnosti, katere nas pa ne zani-majo; pač pa ne smemo prezreti govora u-rednika „Štimp“, ki je farbal Bavarce, da so Korošci in Bavarci „blutsverwandt“ in da so govorili Korošci nepokvarjeno „oberbajriš“ z Jugoslovani in da so že danes obmejni vojaki velike Nemčije. Mi koroški Slovenci, ki že bivamo čez tisoč let tukaj, smo se morali smejati Lacknerjevej učenosti; preti-pali smo vse naše žilice v katerih se pretaka kri, a prav nobene „oberbajriš“ kapljice ni-smo našli v njih. Menda so bili pevci v Mona-kovem le polni „pokbira“ in so mislili, da je bavarsko pivo bavarska kri. Pa „oberbajriš“ so govorili z Jugoslovani naši nemškutarji, ki pa še koroško nemško narečje tako klavrnio lomijo, ja še celo naše najbližje Nemce „lofen-tolarje“ ne razumejo. Ne spominjamo se, da bi slišali „oberbajriš“, pač pa je marsikateri sedaj zagrizeni nemčur govoril — pismeno slovenščino. Tudi „K. D.“ glasilo naših ob-mejnih vojakov Nemčije, ali po našem nem-škutarjev, ne piše nepokvarjeno „oberbajriš“, ampak slovensko. Drugi govornik, dr. Pflanzl, se je Bavarcem zahvalil za podporo ob času plebiscita in povdarjal, da bodo Karavanke prej ali slej meja velike Nemčije. Ali kljub temu smo prepričani, da bodo naši nasprotniki še naprej trdili, da so z lastno močjo zmagali, da so „heimattreu“, a v resnici jim je pomagal ves rajh, in ne gledajo več, ampak kar zijajo v svojo „germanijo“ in jim je za svojo pravo domovino Koroško toliko, kakor za lanski sneg.

Časi in naši nemškutarji se spreminjajo. Komu ni še v spominu, kako navdušeni so bi-li naši nemškutarji, ko se je šlo leta 1915 za vojsko proti Italiji. Kako so zabavljali čez Italijane; bili so izdajalci, verolomneži, vse, vse drugo, samo ne ljudje. Potem so agitirali za „Jungschütze“, ki so šli kot „letztes Auf-gebot“ na italijansko mejo, da se zoperstavijo novemu sovražniku in maščujejo nad njim. Od tega časa je jedva minulo sedem let. V sedmih letih pa pravijo vse prav pride. Tako so v tem času dosegli Italijani svoj cilj in ker so danes močnejši, kakor je naša Avstrija, jim naši nemškutarji že molijo nasproti roke in jih pri-jateljsko vabijo, naj pridejo in jih rešijo od vsega zlega. Ako jim pa bodo celo prinesli li-re, se jim bodo izkazali naši renegati tako hvaležnega, da bodo popolnoma pozabili na svojo „domovinstvo“ in zamenjali „heil“ z „eviva“. Saj je tem ljudem popolnoma vseeno, kje in kaj da so, samo, da se le dobro živi. Ako so bili danes dobri nemškutarji, pa bodo jutri ravnotako dobri „italijanaši“, ker leži to v bistvu renegatstva. Torej „eviva“!

DNEVNE VESTI IN DOPISI

Tiskarska stavka je bila vzrok, da zadnja dva tedna naš list ni izšel. Da naši čitatelji ne bodo prikrajšani, je ta številka obširnejša. Blagovolite to upoštevati!

Medparlamentarna konferenca na Du-naju. Pretekli čas se je vršila tukaj konferenca medparlamentarne unije, kateri je prisostvo-valo 300 poslancev 24 parlamentov Evrope, Azije in Amerike. Namen kongresa je bil, da se najdejo sredstva in pota v svrhu prepri-čitve vojnih zapletljajev. Razen tega se je ba-

vil tudi z narodnostnimi in verskimi manjši-nami in sprejel resolucijo, v kateri zraža zeljo, naj se ustanovi posebna komisija pri svetu Zveze narodov, ki naj razpravlja o vprašanju narodnostnih manjšin in potem o tem poroča svetu Zveze narodov. Avstr. zastopnik je sta-vil staro Avstrijo za zgled, kako se da potom krajevne in upravne razdelitve narodnostni problem rešiti ali vsaj omiliti. Stara avstr. vlada je reševala narodnostne probleme po-tom germanizacije in to metodo, katere se poslužuje še v večji meri sedanja Avstrija, smatra dr. Plener kot vzorno. Že takoj v za-četku se je opazilo, da je bila skupščina se-stavljena pod vplivom madžarsko-nemške propagande pod oedeo internacionalnega par-lamentarizma, samo da protestira zoper ni-rovne pogodbe in da duška onemogli jezi na-pram vstajenju slovanskih držav. Govorilo se je samo o zatiranju nemških manjšin v slovan-skih državah, ker ni bilo zastopnika male an-tante, da bi obdolžitve ovrigel. Nemci in Madžari hočejo vse manjšinske pravice samo imeti ali da bi jih dali tudi svojim manjšinam, jim niti v glavo ne pade. Priporočali bi baronu Adelswärdnu, da bi se potrudil vsaj en dan na Koroško in videl bo, da smo veliko huje zati-rani nego v stari Avstriji. Parlamentarci so si izbrali za kongres kraj, kjer je sedež vlade, ki najbolj tepta pravice svojih manjšin.

Tudi pri knezoškofijstvu v Celovcu imajo za nas gluha ušesa. Pretekli teden sta bila naša slovenska poslanca pri knezoškofu gospo-du dr. Adamu Heferju v avdijenci, da mu razjasnita naše želje in zahteve ter izposlujeta odstranitev različnih nedostakov na cerk-venem polju, ki so postali po plebiscitu pred-met mnogoterih pritožb vernega slovenskega ljudstva na Koroškem. Gospoda poslanca sta izročila gospodu knezoškofu obširno, vestno sestavljeno spomenico, ki osvetluje s strani knezoškofijskega ordinarijata nam v škodo povzročene izpremembe narodnega in jezi-kovnega značaja. Nadejali smo se, da bomo našli upoštevanje in razumevanje vsaj pri cerkveni oblasti. Toda varali smo se. Kakor izvemo, gospod knezoškof izročene mu spo-menice ni hotel vzeti na znanje, marveč je isto gospodoma poslancema vrnil z ne preveč vljudnimi očitki in izgovori. Narodno sloven-sko ljudstvo na Koroškem smatra tako prezir-ranje naših opravičenih pritožb in želj za ža-litev in si bo znalo poiskati pota, ki vodijo mimo celovškega ordinarijata in gospoda knezoškofa. Ako se nam usiljuje boj tudi s te strani, ga sprejmemo, ker nikdar in nikoli ne bomo soglašali s tem, da bi se vršila nad na-mi avtohtonimi koroškimi Slovenci kateri-koli nasilia

Avstrijski monarhisti na delu. „Dělnické Listy“ z dne 15. t. m. prinašajo iz Celovca sledečo notico: Z dobro informiranih krogov se nam poroča, da je opažati zadnji čas na Koroškem in Solnograškem živahno gibanje. Z Bavarske in Dunaja dohajajo ponoči avto-mobili, naloženi z orožjem. Ravno ta teden je bilo pripeljano v Celovec in okolico nekoliko topov in topovske municije. Po zadržanju ko-roških oblasti se da soditi, da one vodijo to akcijo. Kaj pravi k temu antanta?

Ljudje, čitajte liste! Povedati vam ho-čem, kako nujno potrebno in važno je, ven-dar včasih pokukati malo v časnik. Veliko jih je namreč, ki pravijo: A jaz nimam časa za cajtinge; pa saj se lažejo, kaj boš potem bral? A veste, zgodi se pa zelo lahko, da koga le-noba za čitanje časnika še veliko več stane kot morebiti naročnina „Kor. Slovenca“ za deset let. Bil sem pred kratkim v neki celov-ški banki ko je prišel noter nek človek in je hotel zamenjati 200 5dinarskih bankovcev — in čujte! Slišati je moral, da je s tem denar-jem izgubil skoraj en milijon avstr. kron. Ni vedel kje da stoji. Čez nekaj časa je vzdihnil: Tri leta sem varčeval in zdaj nimam nič. Jaz sem mu rekel: Saj smo brali glede odprave 5din. bankovcev po vseh časnikih! On mi pa je odgovoril: Ja, jaz nimam časa za časnik. A vidite, zdaj je pa moral imeti čas za to za njega velikansko izgubo. (Petdinarski ban-kovci se lahko zamenjajo še do 20. novembra. Op. ured.)

Iz Spodnja Roža. Koncem avgusta se je pričela proti slovenskim napisom neka go-ša. H gostilničarju Tišlerju je prišel žandar in na-ročil, naj napravi na gostilni in trgovini mesto slovenskega nemšk napis. V Podsinje vasi je nekdo „pri Jernejčku“, ki ima trgovino z me-šanim blagom, pomazal slovenski napis z apnom. Na Bistrici je nekdo na kapelici pri Komatarju odpravil slovenski in napravil nemški napis: Hl. Maria bitte für uns! Vprašamo, komu so postali slovenski napisi naen-krat v napotju? Je morda prišel ukaz od dež. vlade, da naj se slov. napisi odstranijo? Se li tako izvršuje senžermenska pogodba? Ali pa so že morda kakšne represalije, s katerimi ho-če Avstrija prehiteti Jugoslavijo? Sicer pa, le mažite in odpravljajte slovenske napise, an-pak jugoslovanstva na koroškem ne boste uničili, to vam povemo mi, ki že od mladosti hodimo slovansko križevo pot.

Podsinjavas. Pri Jernejčku je nekdo po-mazal slovenski napis z apnom. Prijatelj, ki si bil tak junak, da si to storil ponoči, te vprašam: „Kaj imaš od tega, ko mažeš slovenske napise, boš morda imel vsled tega večji zaslu-žek, Te bodo morda ljudje bolj spoštovali?“ Gotovo ne. Tudi pri Vrbniku v Svečah so svoj čas pomazali slovenski napis na hiši. Pa tisti prožni delavci, ki so to naredili, niti en vir-ničar ne zaslužijo več kot drugi. Vidiš prijatelj, dokler bodo proletarci tako zaslepljeni, da bo o stali vsenemškim hujskačem za frakelc žga-nja na razpolago, je zastoj klic: „Proletarci vseh dežel, združite se!“

Bistrica v Rožu. Tukaj imamo ob cesti lep zidan križ, ki je nosil slovenski napis. Zadnje dni pa je ta napis naše nemčurje tako bodel v oči, da so ga čez noč zbrisali in na-pravili nemškega. To so gotovo napravili radi tega, da bi Bog bolj pogledal na nje, ker se nahaja njih „Kärnten in Gefahr“.

Sv. Neža pri Velikovcu. Takoj po veliki noči se začnejo tukaj žeganja in procesije ljudi gredo v Vovbre, Grebinjski Klošter in k Sv. Neži. Vsako leto je prišlo vse polno ljudi, ki so se pogovarjali o letini, ajdi itd. in tudi letos jih je prišlo mnogo ali njih pogovori so imeli popolnoma drug značaj. Neki „čuš“ iz Dobrlevasi je pravil o batinah, ki jih je dobil pri Pesarju; dva kmeta iz Jezernice sta pri-povedovala, da je 11. avgusta marširal učitelj Šistl s svojo kompanijo proti Sinčivasi, ki je s palicami in psovkami napadla g. mons. Pod-gorca; zopet drugi je vedel povedati, da je šentštetfanski orgeš 19. avg. napadel Povšnar-jevo hišo s kamenjem in skoro ubili 3meseč-nega otroka. Kmalu nato so se zaprla Glan-čnikova hišna vrata in bilo je zopet vse tiho, samo pri Povšnarju vleče veter še sedaj sko-zi razbita okna. Ni še dolgo od tega, ko je bila bombardirana Habijanova hiša. Poslušajte še enega, kaj nam je ta povedal: Dne 3. avg. je ubil na Vodovnici najbolj leni in zagrizeni zidar iz Moleve kajže na Rudi Juri-ja Gözellta. V večernem mraku se je vrgel brez vsake besede s kolom na njega in bi ga ubil na licu mesta, ako bi se ne zdrobil kol. Taki romantični dogodljaji so pri nas na dnevnem redu. Tako se ne postopa z Nemci na Balkanu, ker so Jugoslovani veliko kultur-nejši kot naši renegati. Naše glavarstvo raje prepoveduje slovenske prireditve in se nima časa baviti s takimi malenkostmi, kjer trpe samo Slovenci, za ukaze centralne vlade se pa koroške oblasti toliko brigajo kot mi ga lanski sneg. Koroški vilajet!

Poroče pri Velikovcu. Koje zmanjkalo ju-deževih grošev, so začeli naši nemčuji s krajo pri našincih. Dolgo smo opozovali, kako je vo-zil eden, ki nič ne seje, pridno žito v Velikovec in kako je njegov sin kroajžno popival ter ugi-bali ali se bo zganil, kdo ali ne. In res so se našli pri njem žakli iz vseh sosednjih vasi. Kaz-novan seveda ne bo, ker ni Slovenec. Večje mizerije kot severno Drave, ne boste našli kje na svetu. Od Tinj do Grebinja je prokleta deže-la; nikjer ni toliko tatvin, pretefov in požigov. Ne mislite pa, da krade ubogo ljudstvo, ne, to so kmečki sinovi, ki jih je rabil prej Heimaft-dienst, sedaj pa Orgeš. Nemški in nemčurski listi seveda zagovarjajo te čudne prikazni, ki delajo sramoto celemu nemškemu narodu. Po-vej mi, s kom občuješ, in povem ti, kdo si! To velja v veliki meri celovškimi listom.

DRUŠTVENI VESTNIK

(Nadaljevanje.)

Igre, veselice, tombole.

Za uprizoritev iger je treba posebnega dovoljenja, četudi imajo naša društva že ta svoj namen v pravilih. Prirediti se smejo samo igre, ki jih je deželna vlada že odobrila. Ako društvo želi prirediti še ne odobreno igro, mora jo pravočasno predložiti v odobrenje. Še boljše pa je, ako bi se naša društva zedinila tudi v tem, da bi dale vse igre, ki jih žele igrati, odobriti potom S. K. S. Z. Ta bi zbirala vse odobrene igre, jih hranila in dajala društvu na razpolago, kadar igro uprizorjajo, ker je v sedanjih razmerah zelo priporočljivo, da ima predsednik ob vsaki uprizoritvi original odobrene igre pri rokah. Zato tudi na tem mestu prosim, da vsako društvo odstopi originale odobrenih iger S. K. S. Zvez. Ta ima sicer seznam vseh od deželne vlade potrjenih iger, ki je vsem društvom na vpogled, vendar originalov nima.

Ako se hoče uprizoriti že odobrena igra, se prosi dovoljenja pristojno okr. glavarstvo. V prošnji se natančno navede številka in datum odobrenja po deželni vladi. (N. pr.:društvo hoče prirediti dne.... oburi v hiši.... igro.... odobreno z odlokom deželne vlade št. z dne....) Ako se pri igri pobira vstopnina, se prošnja kolekuje z 200 K in doda se še 200 K kolek za dovolilni list. V prošnji naj se tudi navede, v kaj se porabi čisti dobiček, kisse mora porabit v dobrodelne namene (podpora ubogih članov, ubogih sirot itd.). Ako pa je dovoljen pristop brez vstopnine, se prošnja kolekuje z 100 K in dovolilni list je pristojbine prost.

Glede pevskih in sličnih veselic velja isto. Da ne nastanejo z oblastjo naknadna nesporazumljenja, se svetuje, da se vsakokrat spored veselice navede v prošnji.

Ako se prosi za dovoljenje tombole, se prošnja kolekuje z 200 K. V prošnji naj se poleg kraja in časa tombole ter vstopnine, ako se misli pobirati, naznani tudi visokost igralne svote (n. pr. 100.000 K), potem cena vsake karte (n. pr. 200 K) in koliko kart se misli prodati (n. pr. 500). Kart ne sme biti ne več in ne manj kot za igralno svoto (n. pr. 500 kart po 200 K = 100.000 K). V prošnji naj se navede tudi, v kateri dobri namen bo služil čisti dobiček. S. K. S. Z.

Št. Vid v Podjuani. (Igra.) V nedeljo dne 3. septembra se je vršila tukaj dobro obiskana prireditev izobr. društva „Danica“. Na programu je bilo razun šaloigre „Poštna skrivnost“, ali „Začarano pismo“, tudi predavanje o „funkciji človeških organov“ ter nasrep moškega in mešanega pevskega zbora. Tehnično je prireditev izvrstno uspela. Gosp. predavatelju medicincu Volbanku se tem potom iskreno zahvaljujemo.

ZVEZNI VESTNIK

Nove naloge naših posojilnic.

1. Denarija ni.

Promet v naših posojilnicah je popolnoma obstal, ker nihče več ne vlaga in se tudi nikomur ne more dati potrebnih velikih posojil. Ni čuda: Kdor je doslej štedil in vlagal, je vse izgubil, saj si za 100.000 kron niti par čevljev več ne kupiš. Kdor si je pa sproti kupoval blaga, je dobro zadel, in če si kupil le kup opeke, ki jo morebiti šele čez deset let potrebuje. Drugi so rekli: „Kaj bom štedil, kaj bom kupoval blago, ki ga ne potrebujem, rajši si napravimo veselih dni, zapijmo, kar imamo, danes“ — in zapili so, zapravljali so, kakor da je vsak dan semenj in šele zdaj je vlada nekoliko napravila red v gostilnah. Ljudje se morajo zavedati, da je treba štediti in skrbeti za bodočnost! Mladenič in dekle morata skrbeti za dan, ko si ustanovita svojo novo družinico, kmet mora štediti in skrbeti za dan, ko bo hišo izročeval sinu ali hčeri. A da bodo ljudje mogli štediti, je treba, da se jim da denar, ki bo čez deset ali dvajset let imel vrednost, ki jo ima zdaj, kakor je bilo pred vojno; denar,

ki ga nam daje država zdaj je pa kakor vsa ta država, sama goljufija. Pred vojno je bila ena prvih skrbi vsake države skrbeti za red v denarju, zdaj pa dela naša beraška država denar naprej s stroji, da se uteši lahkomišlno delavstvo in se mu lepa republika prikupi saj z „denarjem“, ko jim kruha nima dati.

Na drugi strani zopet nimamo denarja, da bi pomagali ljudem, ki potrebujejo kredita. Kaj, če kdo pogori? Kje se vzamejo milijoni, da pozida? Saj danes stane nova hiša kar sto milijonov. Tega denarja nima nobena posojilnica in če bi ga imela, ga enemu posestniku ne more dati, ker se mora vprašati: kaj pa bo čez pet ali deset let, ko bo ta denar v blagi morebiti desetkrat to vreden kar zanj danes dobiš? Kako naj dolžnik potem obrestuje in vrača?

2. Pšenica — denar.

Ogri so zdaj krenilil na novo pot: skizali so izdajati nove državne zadolžnice, ki se ne glasijo na krone, marveč na — pšenice! Najmanjši dolžni list bi se glasil na 100 kg pšenice, to bi bilo v našem papirnatem denarju, ko velja kilo pšenice 10.000 K, ravno en milijon. Kdor tedaj vloži v takem računu en milijon, ne nalaga denarja, marveč 100 kg pšenice in bo dobil, ko dviga, pšenico. Kdor si tak denar izposodi, si izposodi 100 kg pšenice in bo s pšenico vračal, kar bo kmet na Ogrskem zelo lahko, ko pšenice vedno dosti pridelava v pšenični deželi. Tako vlagatelj izgubi nič, naj denar v vrednosti raste ali pada, in tisto velja za dolžnika, ki ni treba ne preveč ne premalo vračati, vrne le kar je sprejel 100 kg pšenice.

3. Današnja krivica.

V razmerah, ki so nastale med vojno in so se po vojni v pogubni meri poslabšale, je bila dvojna krivica: Najhujša v tem, da so ljudje, ki so imeli kaj prihranjenega denarja, vse izgubili, postali so berači vsi, nihče ni imel več kaj za stare dni, oče nima več doter za hčere, nobeno zavarovanje za starost, proti požaru, za bolezen — nima več kaj vrednosti. Kaj pomeni tistih par tisoč kronic v našem papirju? In če kdo pogori, kaj mu pomaga zavarovanje tudi če ga je že ponovil in zvišal, saj tudi za en milijon zdaj ne dobiš ničesar več. Druga krivica se godi pri plačevanju dolgov: Posestniki so dolgove plačali, ali kako? Za 10.000 K je svojčas kupil posestvo, denar je najel v posojilnici, zdaj ta dolg plača z 20 jajci!

Pri tem zares nikogar ne zadene kaka krivda; kriva je država, ki ljudi pomiruje s papirnatim denarjem, kakor se razgrajalca pijanca kroti z novim alkoholom. Tako ne more iti naprej! Že vidimo, da nihče več ne misli na bodočnost in poroča se, da morajo veliki trgovci plačevati že 100 do 150% obresti, če hočejo še dobiti kako potrebno posojilo!

Ljudstvo potrebuje na eni strani posojil, na drugi treba dati ljudem možnost, denar tako shraniti, da pri dviganju zopet dobe polno njegovo blagovno vrednost.

4. Načrt hipotečnih bank.

Časniki poročajo, da so zastopniki hipotečnih zavodov v Celovcu in Lincu se dogovorili, da začnejo izdajati obligacije, ki se glase na zlato vrednost, in da bodo hipotečni zavodi denar posojevali seve tudi v zlati vrednosti! Tovarne in trgovci itak že začenjajo ceno blago računati po zlatem kurzu, kmalu bomo račun v papirju sploh pustili in se pogajali za zlate krone, četudi jih nimamo v zlatem blagu, imamo jih pa v številkah! Danes je zlata krona vredna približno 16.000 papirnatih; ako si izposodim ali plačam 100 zlatih kron, plačam ali dobim 1.600.000 papirnatih. Ko začnejo kreditni zavodi tako delati, bo mogoče ljudem dati potrebnih posojil. Zadolžnice, ki se glase v zlato, bo vsakdo ved kupoval, kdor ima kaj denarja odveč. Tako bodo ljudje zopet vlagali in začeli zopet ceniti denar. Zlata seve vlagatelj ni vložil in zato nima pravice, pri dviganju zahtevati zlato, vložil pa je vrednost zlata in dobi zopet to vrednost. Dolžnik pa je sprejel vrednost zlata in tako vrača. To se lahko zgodi, ker obdrži

zemlja, živina, pšenica in sploh vse svojo zlato vrednost, četudi papir pada. Ljudem se bo dajalo lahko zadostnih posojil. Saj razno blago ni dražje kakor v miru, če napravimo račun v zlato, le cene v papirju so tako fantastične, da se več ne spoznamo.

Prišlo bo prisilno državno posojilo: Postava že obstoji, ali med tem se je vrednost denarja zopet tako poslabšala, da državi ni pomagano z vsotami, ki so se tam določile. Pride torej nova postava v nekaterih tednih. Vzemimo slučaj, da kmet ne bo mogel plačati zneska, recimo n. pr. 10 milijonov, ki ga država zahteva, tedaj bo država svojo terjatev vknjižila v zlatih kronah: za 10 milijonov papirnatih po današnjem računu 740 zlatih kron. To je potrebno. Ako bi država vknjižila 10 milijonov papirnatih, in se vrednost papirnatega denarja 10krat zviša kakor je poprej padla, bi bil kmet 100 milijonov dolžan in bi se uničil ter zadrnil za to zanjko. Vse to velja za hipotečne banke.

5. Posojilnice.

Zdaj pa nastane vprašanje: Kaj pa bo s posojilnicami? Ali naj likvidiramo, nehamo delati? Kaj še! Delo v posojilnicah je sicer drugačno nego v hipotečnih bankah. Hipotečne banke nimajo vlagateljev, ki bi vsak čas dvigali, izdajajo le zadolžnice, ki jih prodajajo na borzi, ako jih doma kedo ne kupi. Na mesto vlagatelja stopi kupec listine, ki to listino zopet proda ali zastavi kedar potrebuje gotovine... Banka pa popred določuje kedaj se vrača. Dolgovi se amortizujejo v 50 letih in razmerno temu obroku jemlje banka zadolžnice nazaj. Posojilnica pa mora imeti denar vedno na razpolaganje, vsaj nekoliko denarja. Ljudstvo se ne ukvarja rado s kupenim in ne z zastavljanjem listin, navajeno je posojilnic in hranilnic, ki so mu bolj priročne.

Nastane vprašanje ali zamoremo preiti tudi v posojilnicah na sprejemanje vlog v zlati vrednosti in izdajanje posojil v ravnosti? Stvar naj se seve razpravlja v Zvezl. Sicer bi lahko čakali, da začnejo banke, ki bodo morale preiti na novo metodo a stvar ni tako zapletena, da ne bi mogli sami začeti z malimi poskusi.

6. Načela novemu delovanju.

Načelno je tole jasno:

1. Vsak vlagatelj mora imeti možnost, dvigniti svoj denar, kedar ga potrebuje, sicer ne bodo vlagali tudi za zlato vrednost ne.

2. Dolžnik mora imeti možnost, poplačati dolg, kedar spravi denar vkup.

3. Kar je posojilnica dolžna zlatih vlog, mora vedno biti krita z zlatimi dolgovi ali drugim zlatim imetjem (posestvo ali zlate zadolžnice hipotečnih bank).

4. Denar, ki preostaja, se ne sme vlagati, kakor zdaj v banke, ker bi se s tem zapustila zanesljiva zlata tla.

5. Poslovanje se mora postaviti na nova tla. K ti stvari samo nekaj misli: Zlate vloge bi se sprejemale le v kolikor se potrebuje zlatih posojil, ali saj le v toliko, v kolikor se lahko takoj krijejo z zlatimi zadolžnicami. Za prvi čas dado posojilnice vlagateljem varnost lahko na podlagi svojih posestev. Ako je bilo posestvo pred vojno vredno 10.000 K, je zdaj vredno 134 milijonov (papirnatih). To posestvo je podlaga za izdajanje vložnih knjig za 100 milijonov papirnatega denarja, ali 7500 zatega. Take vloge bomo sprejemali, ko pridejo prosilci za posojila. Stvar se bo izprva reševala malo počasno, ali polagoma bo že prišla v tir.

Ko bi zlata krona stalno veljala 16.000 papirnatih, bi reč bila enostavna, ali papir je zdaj padal v vrednosti in morebiti se v bodočnosti dvigne. Dolžnik si izposodi 1000 zlatih kron, to je 16 milijonov papirnatih, eden ali več vlagatelj na pa vloži 16 milijonov papirnatih, ki jih zaračunamo za 100 zlatih. Čez pol leta dolžnik vrne. Vzemi slučaj, da se je kurz poslabšal in stane zlata krona tedaj 20.000 papirnatih, tedaj bo moral dolžnik vračati ne 16, marveč 20 milijonov papirnatih kron, kar ni krivično, ko je s tem denarjem zidal hišo, ali kupil živino, ki je zdaj te milijo-

ne vredna. Ko bi se vlagatelju ob enem vračalo, bi tudi ta seve sprejel ne 16, marveč 20 milijonov in pri tem nima dobička, ker zdaj teh 20 milijonov ni nič več vredno, kot so bili vredni 16 milijoni pred polletjem. Narobe je, če se denarni kurz zboljša. Vzemimo, da bi bila zlata krona vredna le še 5000 papirnatih. Tedaj bo dolžnik za 16 papirnatih kron vračal le 5 milijonov, in vlagatelj jih bo dobil tudi le pet, pa bo teh pet milijonov vredno 16 stotov pšenice, kakor jih je danes vredno 16 milijonov.

Posojilnica bo seve morala delati za zlate vloge in posojila poseben račun. Najprej bi bilo svetovati, da s tem začnejo nekatere posojilnice, ki imajo primerno osebje in začne se naj po malem. Treba bo tudi, stopiti v stik s hipotečnimi bankami dočas, da dobimo dosti izkušenj in se novo delo lahko prične pri vseh naših posojilnicah.

Bratje in sestre ne spite!

RAZNE VESTI

— Velik požar v Solunu je uničil petrolejsko skladišče in sosednje hiše.

— Hleb kruha (1¼ kg) stane na Dunaju 6500 K.

— Koroški je bilo radi suše nakazanih 400 milijonov kron.

— V Avstriji imamo 37.472 državnih nameščencev. Železninarjev je 75.051, torej dvakrat toliko.

— Dne 28. avg. se je vršilo na Švedskem ljudsko glasovanje za prepoved alkohola. 772.777 glasov je bilo za prepoved, 846.536 proti odpravi alkohola.

— Od 15. avg. do 15. sept. so se dvignile cene življenskih potrebščin za 87%, oblačil za 78%, kuriva in svečave za 135%. Indeks znaša 91%.

— Seznam usmrčenih po nalogu sovjetske vlade v Rusiji: 6775 profesorjev in učiteljev, 8800 zdravnikov, 355.250 drugih intelektualcev, 1243 duhovnikov, 54.650 častnikov, 350.000 vojakov, 59.000 policistov, 12.950 zemljiških posestnikov, 192.350 delavcev, 815.100 prebivalcev z dežele, skupno je torej zahteval sedanji sovjetski režim, ki osrečuje Rusijo, 1.766.118 žrtev.

— Slovenske kolonije v Gelsenkirchnu in Bueru na Westfalskem (Nemčija) dobe slovenske šole. In mi na Koroškem, ki smo avtohtoni, jih ne dobimo.

— Zlata pariteta znaša 15.200 pap. kron.

Rjoveče žabe.

Živalski svet premore v svoji pestrosti marsikako zanimivost, ki opazovalca prav gotovo preseneti.

V vzhodnem delu severne Amerike živi neka vrsta žab, ki jim pravijo goveje žabe. Žival je dolga kakih 22 centimetrov in v splošnem taka, kakor so sicer žabe. Le po velikosti se razlikuje od naših žab in pa potem, da ne reglja, ampak rjove kakor govedo. Gručo teh žab je čuti iz dalje kakor čredo divjih volov. Vendar pa je ta vrsta živali zapisana gotovi smrti in bo izumrla; kajti človek ji je napovedal neizprosno boj. Te žabe so namreč silno požrešne in napravljajo mnogo škode. Race, piščeta in podobno ni nikoli varno pred njimi.

Odrasla žaba tehta 600 gramov. Iztegnjena noga je dolga kakega četrt metra. Krake zadnjih nog ljudje uživajo. Baje je to meso zelo okusno. To je pa tudi edina dobrota in korist, ki jo daje ljudem ta sicer tako odurna in osovražena žival.

Boj muham! Mala muha je ena izmed največjih sovražnic človeštva. Njena lastnost, da pokuša prav vse, kar ji je dostopno, ter okolnost, da se neizrečno hitro množi, jo dela tako nevarno. Ona ne sreblje samo sladkega soka, se ne opaja samo na ostankih vina in

piva, ampak poseda tudi po raznih izmečkih in odpadkih, ki vsebujejo pogosto najstrašnejše bolezenske kali. Muhe torej prenašajo bacile ter s tem okužujejo ljudi. — Mesto Wilmington (v deželi Arkansas v Sev. Ameriki) je zelo trpelo vsled epidemij, ki so jih zavlačevale in razširjale muhe. Zdravniki so izavili, da more temu odpomoči le sistematični boj proti muham. Mestni očetje so takoj sklenili vse muhe uničiti. Wilmingtonsko prebivalstvo se je smehljalo temu odločnemu sklepu. Toda niso se smejali dolgo. Po nasvetu večjega zdravnika so škropili štirikrat na dan vse ulice in trge z lesno kislino, okoli mesta ležeče mlake so zasuli ali pa vlili vanje petroleja in karbolineja, tako da se je napravila ob bregovih trdna, debela, oljnata plast. V enem tednu so izginile vse muhe iz mesta, z njimi pa skoro istočasno vse epidemije. Tifus (vročinska bolezen), ki je bil stalni gost revnejših mestnih delov, je v kratkem popolnoma izginil. Tako pokončavanje muh, ki niti drago ni, se ponavlja v Wilmingtonu vsako leto, tako da uživa sedaj sloves najbolj zdravega mesta v Sev. Ameriki. — Tudi pri nas bi se v tem oziru lahko marsikaj storilo; če se že zdravstvena oblast zato ne briga, naj vsaj vsak posameznik skuša pokončati čim največ muh.

Kralj Filip II. — ustanovitelj Surnega delavnika. Zgodovina je razkrila novo znamenitost, ki bo nedvomno presenetila ne samo pristaše ampak tudi nasprotnike ustanove osemurnega delavnika. Po najnovejših raziskovanjih osemurni delavnik ni nikaka pridobitev neposredne sedanjosti, ampak datira že iz leta 1579. Vendar pa ni bil takrat uveden niti na podlagi kakega gospodarskega niti političnega prevrata, ampak s kraljevim ukazom. Najzanimivejše na stvari pa je, da ni izdal ukaza morda kak priljubljen ali prosvitljen narodni vladar, ampak ena najbolj reakcionarnih oseb, kar jih je bilo kedaj na evropskih prestolih, namreč španski kralj Filip II., neizprosni favorizator strahovite inkvizicije. Ta krvoločni tiran je podpisal naredbo, ki se nahaja v aktih parlamenta v Dôle v Franciji in je datirana z dne 10. januarja 1579. Naredba pravi med drugim: „Ukazujemo po svoji volji, da naj delajo rudarji samo osem ur na dan, po prvih štirih urah pa naj imajo kratek odmor. Ako je potrebno pospešenje dela, naj se dodelijo še štirje delavci, ki morajo delati šest ur nepretrgoma. Po teh šestih urah morajo vsi delavci odložiti svoja orodja, tako, da imajo 18 ur počitka. Predpisani prazniki se morajo plačati delavcem ne glede na to, ali so delali ali ne.“ Iz ravnokar omenjene naredbe je razvidno, da je bil ta razvpiti tiran morda le boljši, kakor je njegov sloves v zgodovini.

Solzne bombe kot redarsko orožje. V Ameriki so iznašli zopet imenitno stvar. Redarji imajo sedaj tako zvane solzne bombe, napolnjene s plinom, ki prisilijo vsakogar do joka. Kakor nitro so bomba vrže, se le-ta razpoči in tudi najtrdovratnejšega zločinca prično tretji jok, kašelj in kihanje tako, da je nezmožen za vsak odpor. Bombe so silno uporabljive in brez nevarnosti za zdravje. Bombe, katerih učinek traja kake pol ure, so tedaj za zločince prava muka. Vse svoje sile morajo porabiti zločinci za jok, kihanje, kašelj in celo bljuvanje, tako da jih stražniki z lahkoto ukrote. Solzne bombe bi se dale s posebnim pridom porabiti za razne vročekrvne heimatdienstlarje in orgešovce, ki razbijajo naše prireditve.

Zbirajte za tiskovni sklad!

GOSPODARSKI VESTNIK

Smernice bodočemu gospodarstvu.

Nezdrave povojne razmere v narodnem gospodarstvu in težka bremena, ki se nalagajo sedaj kmetijstvu v obliki vseh mogočih davkov, silijo k natančnejšemu obdelovanju zemljišč in k prilagoditvi celega kmetsko-gospodarskega prometa, sedanjim razmeram ta-

ko, da se bo dosegel s povečanjem pridelkov čim večji dobiček. Priznati se mora, da so bile za kmeta v času vojne razmere ugodnejše nego kdaj poprej in jasno je tudi, da so morali priti za kmeta po vojni slabi časi kakor še nikoli; in vendar se v Avstriji začasno kmet ne toži, da bi svojih pridelkov ne mogel dovolj drago in lahko prodati. Končni cilj in strmelnje umnega gospodarja je vedno bil in ostane, povečati svoje premoženje oziroma svoj kapital. To je pa lahko dosegel na dva načina: Ali je vložil svoj kapital v lastno posestvo, da si je nabavil stroje, popravil hlev, hišo itd., ali pa je dal svoj kapital v obliki denarja drugim na razpolago s tem, da je ga naložil v hranilnici in on dobival od njega obresti. Ta druga mogočnost sedaj popolnoma odpade in preostane še samo prva, namreč, da se vložijo kapital v posestvo samo v svrhu povečanja letnih pridelkov. Občutljivo pomanjkanje delavskih moči v sedanjem času pa še zahteva posebno, da se vložijo v gospodarstvo več kapitala, ako hočemo doseči z manjšim delom isti pridelek, kajti pridelek se ravna popolnoma po visokosti v podjetje vložene kapitala in dela. To je pa mogoče na ta način, da se obilje poljedelstva in živinoreje poveča s tehničnimi popravami, z nabavo zemlji in podnebju odgovarjajočih semen, boljše obdelovanje polj in travnikov, pripravno krmljenje živine, obilnejšo gnojenje itd.

V okviru teh, pridelek povečajočih mogočnosti, pa spada posebno kot najvažnejše sredstvo, uporaba umetnega gnoja. V predvojnem času je bil že precej razširjen in uporabljen, ker je vsak kmet že spoznal njegovo dobro stran in bil o njegovem učinku prepričan. Danes se ga pa kljub temu jako malo rabi, čeravno veliko kmetov ne ve kako in zakaj denar, katerega je prigospodaril, uporabiti. Nasprotno se lahko opazuje pri marsikateremu kmetu, da kupuje blago za obleko, sol, sladkor, žito itd. za več let naprej. Ta način je popolnoma zgrešen in dotičnemu v škodo, ker je to mrtev kapital. Opravičba, da bo pozneje dražje, ni upravičena, kajti če bo dražje, bo potem tudi kmet svoje pridelke toliko dražje prodal in se ni treba bati, da bi mu miši ali moli shrambe obiskali. Denar, ki se toraj vložijo v tako blago kot mrtev kapital, ne nese nobenega dobička, medtem ko denar vložen v umetni gnoj, v napravo gnojniške jame itd., nese najmanj 50—100% letnega dobička. Seveda je sedaj nabava umetnega gnoja vsled groznih razlik v valutah otežkočena, ali pri pravilni uporabi se še kljub temu do 50% izplača.

Največ sta se rabila pri nas pred vojno Tomasova žlindra in kajnit. Tomasove žlindre je sedaj pa jako težko dobiti in samo za visoke cene, ker so pokrajine kjer se dobiva, pripadle po razsulu Avstrije deloma Češki in deloma francoski državi. Mesto Tomasove žlindre se moramo pa zadovoljiti z drugim fosforovo kiselino vsebujočim gnojem in to je superfosfat. Ta superfosfat ima fosforovo kiselino vezano v taki obliki, da se v vodi hitreje raztopi in toraj tudi veliko hitreje deluje; zadostuje že mala množina, ali se mora zato večkrat gnojiti. S superfosfatom treba posebno dobro rabiti kakor: žveplenokisli amoniak in apneni dušik (Schwefelsaure Amoniak in Kalkstickstoff). Iz tega razloga se opozarjajo vsi kmeti in gospodarji, da ne zamude prilike in časa ter se nemudoma pobrigajo ali potom kmetijskih podružnic ali direktno pri centrali v Celovcu za umetni gnoj.

Začasno je v Celovcu na razpolago: 14% kajnit, 22 in 42% kalijeva sol, 15% superfosfat in kostna moka s 32% fosforove kisline. Cene so razmeroma nizke. Nadalje so že na potu za jesensko setev Tomasova žlindra, apneni dušik in žveplenokisli amoniak. Kdor si toraj želi nabaviti umetni gnoj, naj se nemudoma zgleda pri svoji kmetijski podružnici ali pa naravnost pri centrali kmetijskih družb v Celovcu (Pernhartgasse 4). J. O.

Novo pošne pristojbine. Z 18. t. m. se je zvišala pošta za 100%. Pismo do 20 g v poštnem okraju je treba frankirati z 160 K, za celo državo 200 K, do 40 g 240 K, do 100 g 320 K; dopisnica 100 K; tiskovine do 50 g 40 K, do

100 g 80 K; vzorci do 250 g 200 K, do 500 g 400 K. Poštne nakaznice do 20.000 K 200 K, do 30.000 K 400 K, do 100.000 K 800 K, do 200.000 K 1200 K, do 400.000 K 1600 K, do 600.000 K 2000 K, do 800.000 K 2400 K. Rekomandacija 320 K. Paketi do 1 kg 800 K, do 5 kg (čona 1—4) 1600, 2000, 2600, 3200 K, do 10 kg 2krat, do 15 kg 3krat, do 20 kg 4krat toliko. Za Nemčijo veljajo iste cene. V Italijo, Romunijo, Češkoslovaško in Ogrsko pismo do 20 g 480 K, do 40 g 780 K, dopisnica 280 K. Svetovna pošta (Jugoslavija itd.): pismo do 20 g 600 K, do 40 g 900 K, dopisnica 360 K, tiskovine do 50 g 120 K; rekomandacija 600 K.

Novo cene tobačnih izdelkov veljajo od 10. t. m. naprej in so sledeče: Smotke: viržinka 1400 K, kuba 1200 K, portorika 700 kron, mešana inozemska 500 K, cigarilos 400 kron. Svalčice: egiptovske 320 in 280 K, dames 260 K, memfis 260 K, jussuf 220 K, dame 200 K, šport 180 K, drame 160 K, azur 120 kron, ogrske 90 K. Tobač: fini turški 4500 kron, hercegovski 3500 K, knaster 1400 K, navadni 1000 K, holandski 700 K.

Kupna cena zlatih in srebrnih novcev. Od 28. avg. veljajo sledeče cene: za srebrno krono 5800 papirnatih, 2 K 11.600 pap., 5 K 31.260 pap., goldinar 15.990 pap., 2 goldinarja 31.980 pap., 10kronski zlat 134.700 pap., 20kronski zlat 269.400 pap., 100kronski 1.347.000 papirnatih kron.

Dvajset odstotni boni. „Narodne Novine“ z dne 31. avgusta 1922 so prinesle finančni zakon za 1922-23 leto. Člen 23 se glasi: Začasne priznanice, ki se glase za več kot 1000 K in so izdane na zadržanih 20% od skupne svote kronskih novčanic, ki so se priglasile k žigosanju, se imajo konvertirati v stalne državne obveznice, ki se bodo obrestovale letno po 30%. Amortizacijska doba je 15 let. — Čl. 24 se glasi: Začasne priznanice, ki so manjše od 1000 K, se imajo izplačati do zneska 25 milijonov dinarjev v teku 1922-23. — V kolikor se ne bodo še izplačale, se morajo honorirati do 31. decembra 1923.

Obtok bankovcev se je do 7. t. m. zvišal zopet za 205 milijard pap. kron. V prometu se nahaja sedaj 1.517 milijard ali 1 bilijon 517 milijard kron. Lepa svota! Novi 10.000kronski bankovci „II. Auflage“ so prišli 29. avg. v promet. Razen tega dobimo tudi še 500.000kronske in blagajniške note po 1 in 5 milijonov.

Ljubljanski trg. Žitne cene: 100 kg pšenice 1800—1850 K, rumene koruze 1530—1560 K, rži 1450—1500 K, ječmena 1550—1700 K, ovs 1300—1360 K, fižola 1650—1700 K, moka št. 0 2750—2800 K, otrobov 900—950 K. Cene živini: Pitane svinje 93—96 K, mesne 78—100 K, voli 20—55 K, krave 12—30 K, biki 30—60 K za kg žive teže. Težki kmetijski konji 42—47.000 K, srednji 30—36.000 K, lahki 20—23.000 K za par. Cene krme: detelja po 1000 K, seno 699—950 K, otava 900 K, slama 300—400 K za 100 kg. Mesne cene: goveje po 36—64 K, telečje 58—60 K, koštrunovo 36—40 K, svinjsko 94—100 K, slanina 144 K, čista mašč 145—160 K za kg. Jabolka po 10—16 K, hruške 8—20 K, češplji 10—12 K, krompir 6—7 K, kislo zelje 20 K, kislja repa 14 K za kg. Jajce 5—5,5 K. Mleko 12 K l. Kuhano maslo 180 K.

Dunajski trg. Voli kg žive teže po 10—17.000 K, biki 10—13.500 K, krave 9—12.000 K, bivoli 9—9500 K, teleta 7—9000 K, pitane svinje 30—34.000 K, ostale 16—27.000 K. Mesne cene: goveje 17—35.000 K, svinjsko 24—38.000 K, telečje 16—28.000 K, zrezek 28—35.000 K, ovčje 14—20.000 K, konjsko 12—13.000 K, slanina 52—62.000 K, maslo 33—36.000 K, surovo maslo 44—48.000 K, kokošje 15—16.000 K, račje 36—38.000 K, gosje 38—40.000 K za 1 kg. Zajec brez kože 25—40.000 K, jajce 1000—1100 K. Kg jabolok 800—2000 K, hrušk 700—2400 K, breskev 3—4800 K, češpljev 1800—2400 K, krompirja 1800—1900 K, buč 400—700 K, kumar 900—1300 K, zelenega fižola 3—3200 K.

Borza. Dunaj, 18./IX. Dinar 1008 K, dolar 74.890 K, nemška marka 51¼, funt sterling 331.200, francoski frank 5600, holandski goldinar 28.925, lira 3095, pol. marka 11, švicarski frank 13.920, češka krona 2435, ogrska krona 30½.

Curiah, 18./IX. Avstrijska krona 0.007½, dinar 7,20, češka krona 17,40, ogrska krona 0,21, poljska marka 0,08, nemška marka 0,35½, lira 22,45, francoski frank 40,45 centimov.

Drobnice.

Mož pameten samo za žejo pije,
čez mero vina pamet ti ubije.

*

Strast veli ti: Stôri to!
pamet pravi: Ne tako!

*

Pitje in kajenje
krajša ti življenje.

*

Najdražja last je
možu čast.

*

Lačnemu je kruh pogača,
v žeji voda dobra je pijača.

*

Žganje pogubi jih več,
kakor kuga, glad in meč.

Ali si že kaj pisal v „Koroškega Slovence“?

SMEŠNICE

Učenka dekliške šole hoteč se maščevati nad svojim učiteljem, ki ji je dal slab red, ga je vprašala: Ali je res gospod, da je bil vaš oče navaden ovčar? — Učitelj: Gotovo, to je popolnoma res. Pa kar je še več, tudi jaz se še vedno s tem pečam, da pasem goske.

Od mumije faraona, ki je prišla iz Egipta v Genovo, je bilo treba plačati carino, kakor je predpisana po tarifu za suhe ribe.

Učitelj: Kdo mi zna povedati število prebivalstva Bavarske po najnovjšem štetju? — Prvi učenec: 6,175.154. — Učitelj: Prav dobro, vendar ne popolnoma pravilno. Kdo ve natančno? — Drugi učenec: 6,175.153. — Učitelj: To je prav. — Prvi učenec: To sem jaz tudi vedel, a ker smo pri nas včeraj dobili malo sestrico, sem mislil, da znaša število prebivalstva za eno več.

Papa, je rekel neki deček svojemu očetu, večkrat sem že brai o kom, da je „ubog, toda pošten“; zakaj se ne pravi včasih „bogat, toda pošten“? — Tiho, tiho, sinek moj, nihče bi tega ne verjel, je rekel oče.

Ona (pri sprehodu skozi park): Poglej, dragi moj, kako so te breze zrastle od zadnjega leta. — On (suho): He, prava reč; saj niso imele nič drugega delati.

Neki misijonar, ki je živel med Mormoni, je častital svojemu prijatelju doma, ki je obhajal svojo zlato poroko, s temi besedami: Boljše je živeti z eno ženo 50 let, kakor s 50 ženami eno leto.

Neki danski igralec je bil obsut s točo gnilih jajc, ko je v Kodanju predstavljal Hamleta. Tedaj je vzkliknil: Zdaj sem bolj kot kdaj prepričan, da je imel Šekspir prav, ko je rekel, da je nekaj gnilega v državi Danski.

Inserirajte v Koroškem Slovcu!

Za tiskovni sklad so darovali: A. Šurne, Sl. Gradec 5 D, J. Volavčnik, župnik v p. Zg. Jezersko 5 D, P. Roblek, Jezersko 10 D, J. Rozman, abiturjent, Novomesto 2 D, J. Jelnikar,

pošt. uprav., Dobova 5 D, V. Zablačan, poštar, Maribor 10 D, A. Müller, fin. podur., Ljubljana 5 D, A. Mlinar, Murska Sobota 40 D, Jelica Klaccer, učiteljica v Ribinci na Pohorju 55 D, P. Placid Borri, Limbuš pri Mariboru 50 D, A. Huter, župnik v p., Sv. Trojica 20 D, J. Hochmüller, Maribor 10 D, A. Reggi, Ljubljana 10 D, P. Škofič, živinozdravnik, Slov. Bistrica 20 D, Fr. Merijak, Konjice 10 D, M. Krevh, kaplan, Št. Peter pri Mariboru 10 D, dr. R. Ravnik, odvetnik, Maribor 60 D. Darovalcem najsrčnejša hvala. Želimo zabeležiti na tem, mestu vse koroške begunce!

Listnica uredništva.

E. K., Velikovec. Je še prezgodaj. — Baški Slovenci. Sličen dopis je že objavljen.

Listnica upravnništva.

Inserati so se s 1. sept. zvišali na 80 K za milimeter višine in 8 cm širine.

† 58

Naš nepozabni, edini dragi sinček

France

je danes po kratki bolezni zatisnil
za vedno svoje trudne oči.

Gluhiles, 6. septembra 1922.

Žalujoča rodbina **Wutej**.

Iščem službo sobnega polirja ali zidarskega nadglednika v Jugoslaviji.

Sem 29 let star, zmožen slovenščine, izurjen v risanju in vseh zahtevah tičočih se poliranja sob. Ponudbe je pošiljati na upravo lista. 59

Pozor kmetje!

Dam v zameno sto kil
strdi za koruzo ali adjo.

Ponudbe naj se pošiljajo
na naslov: _____

Simon Čertov, Slovenji Plajberk
Pos t: Unterbergen i R

57

Kupim žago

gostilno, restavracijo ali
hotel.

Plačilo eventualno v tuji valuti.
Ponudbe z natančnim popisom
in ceno na

Marinc-Libeliče,
Koroško 56